

en hun ver-
teest verlicht
tenste deelen
g deszelfden
rdt niets er
d wordt, dat
ht des Gees-
ets daarvan.
ng. Aan dat
nderd. Maar
erking? Dat
r: „Hij opent
dat hard is;
aakt Hij dat
den mensch
nkomen. Dat
let door een
een ander
door hij wel
andere man
niet ster-
gegeven. Men
ing des Hei-
bijkomende
dert, vol of
agelle reeds
Joh. 6: 61;
iet zondaars-
zoodat het

voor te stel-
nhelder den-
ar die toch
e Evangelie-
ontzettende
t. Dan eerst
ing ingezien
diker zelve.
lenzelve
Wie dat niet
ngelie, maar
da, door de
ovig aanne-
honne har-
D o r d t -
6.

ELJDANUS.

VHL.

de Zwolsche
sche rapport,
„Breda”.
waar Zwolle
te ontken-
staat voor
e „kerkrech-
ende en af-
nd, dat ver-
eden van K.
em „onwil”.
zie vroegere

klagen over
missie. Ze
ant men ons
En dat deel
s. Maar nu
dat wij hen
staan. Luis-

diet juist Gij
inkrijk Gods
toegezonden
teld hebben”.
n van Breda,
sten, waarop
het rapport
t de „kruim-
onder „hon-
geen enkel
generaal ge-
is. Bijna nog
le Kerkeraad
ovige en een
atsen, wordt
len een cor-
ht des Hee-
t, en kan ge-
igen, die nu
ons uitwier-
oordeeld be-
siek kan
dand dat
nog wel
aardat
als een
en, kun-
Zwolle vraagt
t anders van
hten.

t een en an-
t altijd weer
krijgt. Want
aar het arti-

kel van verleden week —: wat is dit toch? Kan men ginds niet eens meer lezen? Of getrouwt men zich de moeite niet? Of wil men het misschien niet meer? Waarom wordt men nu nooit eens serieus in zijn antwoord? Zwolle mag klagen, als ze recht en reden daartoe heeft. Maar Zwolle moet haar klagingen toch niet op papier zetten, zoolang ze de stukken, waarover ze zich beklagt, niet eens behoorlijk heeft gelezen en overwogen. Want wat voor nonsens is dit nu? De passage inzake de „honden” biedt volgens Zwolle geen ander antwoord dan een verwijzing naar den tekst die spreekt van de „kruimkens”, een interpretatie van „honden” (voor geen medicijn toegankelijk) plus de mededeeling dat volgens ons, generaal genomen, zoodanige toestand ginds nog niet definitief gebleken is aanwezig te zijn. Dat is, volgens Zwolle, alles wat het rapport tegen Breda in dit verband weet op te merken.

Nu mag ieder het nummer van verleden week opslaan en controleren. Zwolle verzuigt hier een heel stuk waarheid, en verminkt zoo in een publiek stuk wat onze synode haar schreef. Had Groningen inzake „Breda” geen ander antwoord dan de paar door Zwolle genoemde fragmentjes? Heeft Zwolle niet gelezen in dat rapport: ONGE-ACHT DE PARALLEL DIE HIER GETROKKEN WORDT? (Zie vorige week, sub 5). Heeft Zwolle niet gelezen, dat de verwijzing naar het evangelisch bericht inzake de „kruimkens” door ons rapport werd ingeleid met de woorden: In het algemeen? Heeft Zwolle niet kunnen begrijpen, dat daarmee deze verwijzing werd aangeduid als één die niet speciaal betrekking had op de zaak der samenspreking? (Verleden week, punt 6). Heeft Zwolle niets gelezen van de verzekering, dat we een voorbeeld wilden nemen aan Paulus, die van „grootte droefheid” vervuld was ten aanzien van hen, die den geestelijken broederband met hem verbroken hadden? Ook niets gelezen van onze begeerte, in navolging van Paulus, om iets te doen tot behouden is? Ook niets gelezen van ons gebed om een geopende deur daarbij? (Verleden week, sub 9)?

Zwolle klaagt over ontstellende uitdrukkingen. Doch men heeft zich zelf opgewonden, want men sloeg groote brokken over, en las nergens precies.

Want ze las wel dat stuk, waarin we Calvin's interpretatie van „honden” volgden, en uitspraken, dat, generaal genomen, van een toestand van verharding (immers van ontoegankelijkheid voor eenig medicijn) ginds geen definitief blij gegeven was. Des te meer verbaast en irriteert dan ook de Zwolsche vraag, welke andere conclusie daaruit getrokken kan worden, dan dat bij hen misschien nog wel enkele geloovigen zijn, doch hun kerk niet meer als vergade, ring van geloovigen aangemerkt kan worden!

Onze synode zei, in terugslag op Breda: niemand kan tevoren bepalen, dat ze ginds ontoegankelijk zullen blijken voor eenig medicijn. Hij kan dat niet doen, zoolang niet definitief gebleken is, dat zulk een toestand van verharding ginds aanwezig is. We houden ons niet bezig met veronderstellingen ten aanzien van individuele personen ginds, doch alleen met wat gebleken is omtrent hun instituut-als-geheel, omtrent hun groep, generaal genomen.

Daarvan maakt men: volgens U zijn er bij ons misschien nog enkele geloovigen, maar als geheel zijn we niet meer een vergadering van geloovigen.

Als ik zeg: afgezien mogelijk van eenige verharde enkelingen, is nog niet gebleken, dat de groep als geheel verhard is, wie mag dan dat aldus weergeven: afgezien misschien van enkele nog niet-verharde enkelingen, de groep als geheel is ongelooft en kan niet meer als vergadering van geloovigen aangemerkt worden? Als volgens onze verzekering generaal genomen de verharding niet definitief gebleken is, — wie, die nog een normaal stel hersens heeft en een eerlijk hart, haalt het dan in zijn hoofd om die verzekering te verkeeren in haar tegendeel, dat generaal genomen ginds het ongelooft heerschappij verkreeg? Zwolle moest zich schamen, om publiek zulke dwaze vragen te stellen. Ik wil geen kwaadwilligheid aannemen. Maar dan grenst deze passage aan stompzinigheid. Hoe kan men anders van ons „gebleken” concludeeren tot eigen „misschien”, en van ons „generaal gesproken” komen tot „enkelingen”?

Misschien zegt iemand: maar Zwolle trok deze conclusie uit dat andere fragment van het rapport, inzake de bediening van het recht des Heeren, in den samenhang van 2 Cor. 6. Want dit stuk van het rapport acht ze het sterkst sprekend, en daaruit kan volgens haar geen andere conclusie worden getrokken dan deze, dat volgens ons bij hen misschien nog enkele geloovigen zijn. Maar dat neemt niet weg: Zwolle had deze conclusie niet mogen trekken, want het tegendeel was haar juist nadrukkelijk verzekerd: Generaal genomen is van verharding geen definitief blij gegeven.

En bovendien, het staat ook niet in de aangevochten passage, die het sterkst heet te spreken. Want de commissie zei daar alleen tot Breda, dat een correspondentie, die het recht des Heeren bedienende tegenover de synodocraten, nooit te vergelijken is met het

trekken van één ploeg door geloovige en ongelooft samen. Integendeel, zoo zei de commissie, we zijn niet van plan ze onder één juk te spannen, doch we willen een poging doen om de geloovigen, die nog loopen onder 't door Paulus veroordeelde valsche eenheidsjuk daar vandaan te krijgen. Wij willen niet den os naast den ezels spannen, doch probeeren de ossen, voorzooover ze nog naast de ezels loopen, van dat juk te bevrijden. We waagden ons niet aan een schatting van het percentage „ossen”; alleen was tevoren gezegd, dat we hen, generaal gesproken, nog niet onder de „ezels” rubriceerden. M.a.w., we toonden ons bereid in gindschen kring, als geheel genomen, nog een kudde „ossen” te zien (zonder daarmee natuurlijk de wettigheid van hun instituut ook maar een seconde te erkennen!). Wat we alleen constateerden, was dit: gindsche groep, die generaal genomen nog niet bleek verhard te zijn, laat zich toch nog altijd spannen voor den zondigen uitwerpsploeg. We hopen door een te openen correspondentie die velen van die zonde terug te brengen. We willen zoo graag de talrijke „ossen” ginds bevrijden van het juk der binding, want dat is een „ezels”-juk. Doch Zwolle maakt daarvan: volgens hen zijn er bij ons misschien (!!) nog enkele (!!) „ossen”, doch ons instituut noemen ze een kudde „ezels”.

Het was dan ook geen woord te veel gezegd, toen onze deputaten in antwoord op dit briefgedeelte ronduit verklaarden, dat het „bepaald afstootend” was. Enkele uitdrukkingen uit het rapport waren uit hun verband gerukt en aldus zeer geschikt om den eenvoudigen lezer af te schrikken. Deputaten verwerpen de Zwolsche conclusie, dat volgens ons bij hen misschien nog wel enkele geloovigen zijn, omdat onze synode nergens zich aan een numerieke schatting waagde; we hadden immers het oog niet op de individuele leden, en daarom ook niet gevraagd: hoe velen zouden ginds nog gelooven? We spraken alleen over het instituut, dat uitwierp wie Christus niet uitwerpt, en zelden dat generaal genomen de verharding daar nog niet definitief gebleken was. We veroordeelden het zondige instituut, zonder daarmee te zeggen dat de leden van dat instituut, generaal gesproken, ontoegankelijk waren gebleken voor eenig medicijn.

Evenwel, ondanks dit alles blijft prof. Ridderbos den dwazen Zwolschen brief door dik en dun verdeiden. Hij haalt weer ons rapport te voorschijn, doch blijft negeren alle negen punten die de vorige week werden genoemd. En voor het grootste deel is dan ook zijn stuk een eentonige repetitie van wat Zwolle reeds zei. Hij toont zich zeer verantwoordig, dat Breda in hen „kettersehe menschen” zag, die „de ongerechtigheid” deden. En dat doet dezelfde man, die zoo gemakkelijk anderen beschuldigde van „scheurmakerij” en van „openbare grove zonde”. Maar zijn ontsteltenis is dezelfde als die van Zwolle. Men vindt ons wegens openbare grove zonden, en haalt K.O. en avondmaalsformulier erbij, zóó erg is het; en men handhaaft die vonnissen ondanks alle bezwaren; en verzekert dan: we hebben niets gezegd over Uw staat voor God!

Doch zoodra één kerkeraad uit ons verband een oordeel uitspreekt over hen, en van krasse termen zich daarbij bedient, dan negeert men alle passages waaruit bleek, dat onze synode dat oordeel en die terminologie niet overnam, en klaagt dat wij hen buiten het Koninkrijk Gods stellen. Nu moeten ze het verder zelf maar weten, wat ze van rapport en besluiten onzer synode hun menschen willen zeggen. Maar ik vraag me af: waarover maken ze zich dik? Zij ontkennen toch dat het vonnis „scheurmakerij” ons trof in onzen staat voor God? Waarom treft dan Breda's oordeel over hen („kettersehe menschen”) hen wel in hun staat voor God? Toe, prof. Ridderbos, repeteer nu eens dat heele artikelje van onlangs, waarin U betoogde, dat schorsing en afzetting nog geen afsnijding zijn. En zeg dan nu tot uw lezers: de vrijgemaakte synode heeft ons nimmer geëxcommuniceerd, en nooit verklaard, dat wij geen deel in het rijk van Christus hadden? Ergo, heel de klacht over onze uitsluiting door hen was dwaas. En we hoeven heelemaal geen nader licht, hoe de vrijgemaakten ons zien. Want wat Breda ook van ons zegt, en hoe het rapport daarop ook reageert, het raakt ons niet in onzen staat voor God!

Zijn Zwolle's leden ontsteld, en is prof. Ridderbos boos over den term van Breda, die sprak van „de ongerechtigheid”? Blijkbaar wel, want prof. R. vindt dat onzerzijds daartegen een duidelijk protest had moeten komen, en Zwolle zegt: op dit punt willen we eerst klaarheid, anders is van samenspreking geen heil te verwachten. Ach ach; wat zijn ze ontsteld. Maar ik vind de onwaarsachtigheid weer ontstellend, ten spijt van alle artikeltjes van Berkouwer daarover.

Want hoe staan de zaken?

Ginds zegt een synode officieel: scheurmakerij, openbare grove zonde, avondmaalsformulier, K.O. En officieel handhaaft men dat nu al vele jaren, want ook Zwolle bekrachtigde alles. Evenwel verzekert men: daarmee is niet gezegd, dat wij u geen broeders meer noemen; we handhaven alles, maar we beschouwen u allemaal als burgers van het rijk Gods.

Bij ons komt er één kerk, Breda, die nu van de

synodocraten de termen bezigt: „kettersehe mensch”, „ongerechtigheid”, „honden”. En die geen correspondentie daarom wilde. Onze synode neemt met algemeene stemmen het besluit, om wél correspondentie te openen; ze bestrijdt Breda op alle punten, neemt de terminologie van Breda op geen enkel punt over, verklaart zelfs ronduit, dat niemand van tevoren bepalen kan dat een toestand van ontoegankelijkheid voor eenig medicijn ginds generaal gesproken aanwezig is. Zoodra dat gebeurd is, klaagt diezelfde Zwolsche synode: wij verkeeren in twijfel of U ons daarmee niet buiten het Koninkrijk stelt.

Rara. Officiële vonnissen, onder verwijzing naar avondmaalsformulier en K.O. treffen niet in den staat voor God. Zoolang ze van gindschen kant komen.

Wij daarentegen hebben niemand gevonnist, het avondmaalsformulier en de artt. 79—80 K.O. op niemand van hen toepasselijk verklaard; we hebben alleen maar een binding aan een inmiddels losgelaten formulietje voor zondig verklaard, en gezegd dat schorsingen en afzettingen zondig waren, wijl in strijd met de regels der K.O. Wij hebben voorts nadrukkelijk aan het adres van één onzer eigen kerken gezegd: niemand onzer mag van de synodocraten als van „honden” spreken, althans niet op dit moment; want generaal gesproken is de verharding daar niet definitief gebleken. Dan opeens is men ginds zeer ontsteld, over dat laatste zinnetje, en verkeert men zeer in twijfel, of wij hen niet rekenen buiten het Koninkrijk te staan.

Ginds zegt men officieel van ons: scheurmakers in den zin van het avondmaalsformulier! Geen deel in het rijk van Christus, zoolang ze in zulke zonden blijven. En men doet hoogst verbaasd, als wij dan klagen, dat ze daarmee ons vonnissen in onzen staat voor God. Heelemaal niet waar, zegt Zwolle.

Bij ons zegt men officieel van hen: ze hebben wel gezondigd in binding en schorsing, doch we mogen hen geen „honden” noemen, zoolang hun onbekeerlijkheid en verharding niet definitief gebleken is. Dan is men daar al weer hoogst „verbaasd” en ontsteld, omdat onzerzijds daarmee hun staat voor God wél zou zijn geoordeeld.

Ja, ja, de kerkelijke wereld is een rare wereld. Maar is dit niet ontstellend vanwege onwaarsachtigheid? Ik bedoel, als ik dien term gebruik, geen subjectieve oneerlijkheid; over hun hart en hun bedoelingen en motieven oordeel ik niet. Maar ik kan het niet anders zien dan als objectieve onwaarsachtigheid: dit is in strijd met de norm der waarheid. Want men meet ginds permanent met vele maten. Prof. Berkouwer moge eindelijk eens beginnen met de objectieve feiten te toetsen aan de norm der waarheid, inplaats van allerlei psychologische artikeltjes te schrijven over ons „wantrouwen”, dat ons er toe zou brengen hen te beschuldigen van bewuste oneerlijkheid.¹⁾

B. HOLWERDA.

¹⁾ Dat ik thans even Prof. Berkouwer noem, heeft zijn oorzaak. Deze gaf onlangs een weergave van mijn artikel, die kant noch wal raakte. Omdat ik perspolemieek graag tot het uiterste beperk, heb ik hem persoonlijk gevraagd: a) of hij bereid was die passage publiek terug te nemen onder nauwkeurige mededeeling aan zijn lezers van wat ik wel geschreven had; en b) of hij bereid was publiek aan te toonen, dat het permanente ja-en-neen-tegelijk van Zwolle wel voldeed aan het gebod der waarachtigheid. Prof. B. antwoordde me, dat hij zijn vergissing erkende en zijn fout zou herstellen, doch tot het onder b) gevraagde niet bereid was, omdat een discussie op dit niveau zinloos was. Inmiddels heeft Prof. B. in zijn blad iets geschreven, dat min of meer op een rectificatie lijkt. Prof. B. nam een deel van zijn artikel terug, doch hij zei zijn lezers niet, wat ik wel gezegd had. En even verder blijkt, dat hij zijn aanklacht toch handhaaft; want hij noemt tot driemaal toe mijn naam, als hij tot ons het verwijt richt, dat in onze termen het element ligt „van het bewuste camoufleren”. Daardoor wordt volgens hem de discussie „over de materiele kwesties schier onmogelijk en zinloos”. Notabene: terwijl ik in deze reeks me alleen houd aan de materiele kwesties, en hem uitnodigde om aan te toonen dat de handelingen van Zwolle wel in overeenstemming waren met het gebod der waarachtigheid. Van verdere particuliere correspondentie met Prof. B. zie ik thans af. Hij blijft me beschuldigen van „psychologische aanklachten”, terwijl hij m'n heele materiele argumentatie aan zijn lezers onthoudt. Hier spreek ik nu op mijn heurt van „polemieek-armoede” en „stijlloosheid”. Zooda als die ook zie bij Prof. Dr H. N. Ridderbos, die behalve in het Geref. Weekblad soms ook in „De Strijdende Kerk” de kolommen helpt vullen, o.a. met beschouwingen over het besluit onzer Synode, om niet te voldoen aan het verzoek tot mondelinge samenspreking, doch wél een schriftelijke ontmoeting mogelijk te maken. Daarvan weet Ridderbos Jr dit te zeggen: „Precies hetzelfde geval als wanneer ge iemand uitnodigt tot een vriendschappelijk bezoek en van hem ten antwoord zoudt krijgen, dat hij bereid is bij de eerste de beste gelegenheid met enige andere zware jongens bij u in te breken etc.”. Waarom zei Prof. R. dat niet in Zwolle? Het lijkt me toch een gevaarlijk experiment een aantal „zware jongens”, nádat ze hun plan tot „inbraak” hebben bekend gemaakt, opnieuw uit te nodigen tot een vriendschappelijk bezoek! Ik dacht in mijn onnoozelheid, dat alleen dief en diefsmant vriendschappelijke uitnodigingen richtten tot zware jongens. Prof. Berkouwer kan in het Geref. Weekblad nog veel plezier hebben van den polemieek-rijkdom van zijn stijlvolle collega.

B. H.